

Újabb jegyzetek a Mátra- és Bükk-hegység madárvilágának ismeretéhez

KEVE, András

Természettudományi Múzeum, Budapest

ABSTRACT: (Further Data to the knowledge of the bird fauna of the Mátra and Bükk Hills.) — In this paper the author makes known the newer data of his ornithological observations in the Mátra Hills in summer 1954 (5 days), in autumn 1975 and 1976 (15 days), as well as in the Bükk Hills in summer 1975 (1 day).

Legutóbbi híradásom óta (Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 3., p. 139—145) ismét 15 napot tölthettem a Mátrában, mégpedig 1975. X. hó 19-e és XI. hó 1-e között egybefüggően 14 napot, amikor is a Mátraszentimre és Galyatető között fekvő területen jártam, továbbá 1976. IX. hó 19-ét, amikor Eger — Egerbakta — Sirok — Parád — Mátraháza útvonalon végeztem megfigyelést. A Bükk-hegység területén egy napot tartózkodtam: 1975. VIII. hó 26-án; itt megfigyeléseim színhelye Síkfőkút volt, közelebbről: a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem itteni kísérleti telepe. E cikkem keretében beszámolok egy korábbi, 1954. VII. hó 4-e és 8-a között Parád környékén végzett 5 napos megfigyelő utamról is, amelyről fent idézett előző cikkemben nem tettem említést.

Az együttesen 21 napot kitevő terepmunka során összesen 70 madárfaj jelenlétét figyelhettem meg a bejárt területen, ezek jegyzékét közlöm az alábbiakban.

Az időjárási és terepviszonyokról röviden a következőket mondhatom:

Parád község környéke erdővel gazdagon borított terület. 1954. évi VII. hó 4-i érkezésemkor, és még a következő napon is, változóan felhős volt az időjárás, de meleg. VII. hó 6-án kiderült az ég, de a hegyek párába burkolóztak, 7-étől kezdve a hőmérséklet lehűlt, az eső megeredt.

A síkfőkúti telepet és környékét főleg tölgyes borítja. A telep alatt füves rét terül el, rajta kisebb tanya áll, gyümölcsössel. A hegyoldalon kőfejtő. Ottjártamkor — 1976. VIII. hó 26-án — derűs, meleg volt az időjárás.

A Mátraszentimre és Galyatető közötti leghosszabb megfigyelő utamat 1975. X. hó 19-én, az ország teljes területére kiterjedt hűvös, esős időben, kezdtem meg s ez az időjárás a Mátrában a 600 m alatt fekvő területeken ott-tartózkodásom két hete alatt ki is tartott. A magasabb régiókban X. hó 21-étől az időjárás kijavult; felmelegedett, az ég végig derült maradt, de a mélyebben fekvő völgyeket hideg köd ülte meg. A bejárt terepet erdők borítják, a falvak

körül rétek, ill. mezőgazdaságilag művelt területek kerülnek el, elszórtan fákkal és bokrokkal. Mátrászentimrénél és a Galyatetőn bükkerdővel, másutt főleg tölgyesekkel találkoztam, egy kisebb nyíressel pedig a mátrászentimrei bányákkal szemben fekvő hegyoldalban. Számos helyen láttam kisebb ültetett fenyőcsoportot (pl. Mátrászentimrén a temetőnél és a „Vadvirág” turistaszálló körül, az Ágasváron, továbbá a Galyatető felé vezető turistaút több pontján stb.). A Csörgő-patak bővizű; mély völgyben fut. Mátrászentlászló, a „Három falu temploma” és a Csillagvizsgáló között nyílt, hullámos a terep, köves, bokros rét borítja. Szentkút felett (Gubola-ház) és alatt erdők közé ékelt rétek kerülnek el, míg Bagolyirtás táján erdős és bokros területek váltakoznak. Útam idején már megkezdődött a lombhullás, de az őszi erdő még teljes pompájában állt.

Az Eger — Egerbakta — Sirok — Parád — Mátraháza útvonalat 1976. IX. hó 19-én ugyancsak egéjszapos borús időben tettem meg.

A felsorolt négy alkalommal a megfigyelt madárfajok a következők (a jegyzékben a megfigyelt példányszámot a dátumadatok után zárójelben adom meg):

1. Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) — Parád felett 1954. VII. 5. (1) és Feldebrőnél 1954. VII. 8. (1).
2. Darázsölyv (*Pernis apivorus*) — Parád 1954. VII. 6. (1).
3. Héja (*Accipiter gentilis*) — Galyatető 1975. X. 24. (1); Sirok 1976. IX. 19. (1).
4. Egerészölyv (*Buteo buteo*) — Parád 1954. VII. 5. (1); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (3 keringő példány); Galyatető 1975. X. 24. (1).
5. Kabasólyom (*Falco subbuteo*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (4).
6. Vörös vércse (*Falco tinnunculus*) — Parád 1954. VII. 5. (1); Mátrászentimre 1975. X. 31. (1).
7. Fácán (*Phasianus colchicus*) — „Három falu temploma” 1975. X. 25. (♂♂); Mátrászentimre 1975. X. 28. (♂).
8. Gerle (*Streptopelia turtur*) — Parád 1954. VII. 4—7. (1—2).
9. Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) — Parádon nem mutatkozott, ellenben Mátrászentimrén 1975. X. 19. és XI. 1. között naponta láttam, bár 5 x 1 példánynál nem többet. X. 20-án fekete rigóval kergetőzött.
10. Kakukk (*Cuculus canorus*) — Parád 1954. VII. 6—7. (1).
11. Sarlósfecske (*Apus apus*) — Parád 1954. VII. 6. (8—10); VII. 7. (szól).
12. Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) — Parád 1954. VII. 6. (1).
13. Gyurgyalag (*Merops apiaster*) — Parád 1954. VII. 4—6. (szól).
14. Szalakóta (*Coracias garrulus*) — Parád 1954. VII. 5. (1+1); VII. 6. (1).
15. Nyaktekercs (*Jynx torquilla*) — Parád 1954. VII. 5. (1).
16. Zöld küllő (*Picus viridis*) — Parád 1954. VII. 4—6. (1); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23.; Mátrászentimre, fás rét 1975. X. 28. (1).

17. Nagy fakopáncs (*Dendrocopos maior*) — Parád 1954. VII. 6. (1); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2); Mátraszentimre 1975. X. 22. (1) és XI. 1. (1); Bagolyirtás 1975. X. 26. (1); Ágasvár 1975. X. 28. (1).
18. Középső fakopáncs (*Dendrocopos medius*) — Parád 1954. VII. 5—6. (1); VII. 7. (2 kergetőzik).
19. Kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1).
20. Búbos pacsirta (*Galerida cristata*) — Parád 1954. VII. 5. (1); VII. 6. (2+1).
21. Mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) — Parád 1954. VII. 6—7. (1).
22. Füsti fecske (*Hirundo rustica*) — Parád 1954. VII. 4—8. (8—10, a fészkekben fejlett fiókák, melyek utolsó nap repültek ki); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (5—6); Sirok 1976. IX. 19. (1).
23. Molnárfecske (*Delichon urbica*) — Parád 1954. VII. 5—7. (5—6 példány, több fészek); Mátraszentimrén egy házon 3 fészek.
24. Sárgarigó (*Oriolus oriolus*) — Parád 1954. VII. 4—8. (néha 5 x 1).
25. Holló (*Corvus corax*) — Galyatető 1975. X. 24. (2).
26. Dolmányos varjú (*Corvus cornix*) — Parád 1954. VII. 4—8. (1); csak VII. 7. (3). Másutt a Mátrában nem láttam.
27. Szarka (*Pica pica*) — Recsk 1954. VII. 8. (1).
28. Szajkó (*Garrulus glandarius*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1); Mátraszentimre 1975. X. 19.—XI. 1. (naponta járnak és dézsmálják a falu egyetlen szelídgesztenye fáját, néha 3—4 is egyszerre); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. és X. 28. (4—5); a Galyatető felé vezető turistaút mentén több helyen szől; 1975. X. 24. Mátraszentilászló 1975. X. 25. (1); Fallóskút 1975. X. 27. (1); Bagolyirtás 1975. X. 27. (1); Ágasvár 1975. X. 28. (1—2); Mátraszentistván határában a Mátra-bércen 1975. X. 28. (1); a Kiskőnél 1975. X. 28. (1—2).
29. Széncinege (*Parus maior*) — Parád 1954. VII. 6. (két kirepült család); Parád 1954. VII. 4—8. (több helyen is 1—2); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1—2 több felé); Mátraszentimre 1975. X. 19.—XI. 1. (több felé); Ágasvár 1975. X. 28. (több felé); Mátraszentistván 1975. X. 28. (több felé).
30. Kék cinege (*Parus caeruleus*) — Parád 1954. VII. 7. (1); Som-tető 1975. X. 23. (1); a Galyatető felé vezető útnál 1975. X. 24. (1—2); Mátraszentimre, bükkös 1975. X. 29. (1—2).
31. Fenyves cinege (*Parus ater*) — Mátraszentimre 1975. X. 20. (szól); a Galyatető felé vezető útnál 1975. X. 20. (4 x 1—2 + 5—6).
32. Barátcinege (*Parus palustris*) — Síkfőkút, erdőszéli gázosban 1975. VIII. 26. (1—2); Mátraszentimre 1975. X. 20. (1); X. 22. (2); X. 28. és 31. (1); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (2); a Galyatető felé vezető út mentén 1975. X. 24. (4 x 1—2); Bagolyirtás 1975. X. 26. (2 x 1).
33. Őzlapó (*Aegithalos caudatus*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (szól); Bagolyirtás 1975. X. 21. (szól); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. és X. 31. (szól); Mátra-bérc 1975. X. 28. (5—8).

34. Fakusz (*Certhia* sp.) — Parád 1954. VII. 5. (szól).
35. Csuszka (*Sitta europaea*) — Parád 1954. VII. 5—7. (1—2); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (5—6 + 1); Mátraszentimre, bükkös 1975. X. 20. és X. 29. (1—2); Bagolyirtás 1975. X. 21. (1—2); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (1); Ágasvár 1975. X. 28. (2 x 2).
36. Ökörszem (*Troglodytes troglodytes*) — Mátraszentimre 1975. X. 22. (1); X. 26. (1); X. 28. (3); X. 29. (1); a Csillagvizsgálónál 1975. X. 24. (4); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (2 x 1); Ágasvár 1975. X. 28. (1); Fallóskút 1975. X. 30. (1).
37. Fenyőrigó (*Turdus pilaris*) — Mátraszentimre 1975. X. 26. (1); X. 27. (1 + 11); X. 30. (1); X. 31. (3).
38. Szőlőrigó (*Turdus iliacus*) — a Fallóskút felé vezető turistaút nyíresében 1975. X. 30. (8—10-es csapat).
39. Örvös rigó (*Turdus torquatus*) — Mátraszentimre 1975. X. 26. (1).
40. Fekete rigó (*Turdus merula*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1); Mátraszentimre 1975. X. 20. (1 példány balkáni gerlével kergetőzik + 1 a bükkösben) X. 21. (1); X. 29. (2).
41. Hantmadár (*Oenanthe oenanthe*) — Parád 1954. VII. 5. (fam.); VII. 6. (2).
42. Cigánycsuk (*Saxicola torquata*) — Parád 1954. VIII. 6. (♀).
43. Kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*) — Parád 1954. VII. 4—5. (1—2).
44. Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*) — Parád 1954. VII. 4—7. (1—2); VII. 5-én (2 verekszik); Mátraszentimre 1975. X. 21. (1); X. 22. (2); X. 23. (2 x 1); X. 24. (2); X. 29. (2); a bokros réten X. 23. (2); a „Három falu templomán” 1975. X. 25. (1); Bagolyirtás 1975. X. 21. (1); Bányatető 1975. X. 27. (1); a Csillagvizsgáló alatt 1975. X. 24. (1); Galyatető 1975. X. 24. (2).
45. Fülemlé (*Luscinia megarhyncha*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1).
46. Vörösbegy (*Erithacus rubecula*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2 x 1); Ágasvár 1975. X. 28. (1).
47. Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) — Parád 1954. VII. 4—7. (1—2).
48. Kis poszáta (*Sylvia curruca*) — Parád 1954. VII. 6. (2 x 1).
49. Csilpcsalp füzike (*Phylloscopus collybita*) — Parád 1954. VII. 6. (1); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2 x 1).
50. Sisegő füzike (*Phylloscopus sibilatrix*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2).
51. Királyka (*Regulus regulus*) — Mátraszentimre 1975. X. 21—31. (főleg a „Vadvirág” szálló melletti fenyőkön szólnak); Som-tető 1975. X. 23. (1—2); Bagolyirtás 1975. X. 26. (1—2); Mátrabérc 1975. X. 28. (1—2).
52. Szürke légykapó (*Muscicapa striata*) — Parád 1954. VII. 5. (2 x 1); VII. 7. (3 x 1 + fam.).
53. Barázdabillegető (*Motacilla alba*) — Parád 1954. VII. 5. (2 x 1 + 2); VII. 6. (1); VII. 7. (2 x 1 + fam.); Mátraszentimre 1975. X. 22. (2); X. 24. (1); Sirok 1976. IX. 19. (10—12-es vonuló csapat a műúton).

54. Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*) — Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (szól).
55. Kis őrgébics (*Lanius minor*) — Verpelét 1954. VII. 4. (1); Feldebrő 1954. VII. 8. (több példány).
56. Töviszűrő gébics (*Lanius collurio*) — Parád 1954. VII. 5. (♂); VII. 6. ♀ + ♂).
57. Seregély (*Sturnus vulgaris*) — Parád 1954. VII. 6—7. (2 x 1).
58. Házi veréb (*Passer domesticus*) — Parádon és Mátraszentimrén naponta mutatkozott, Síkfőkúton erdei völgyben épült tanyánál. Láttam még a Galyatetőn és Mátraszentlászlón.
59. Mezei veréb (*Passer montanus*) — Parád 1954. VII. 6. (1—2); Síkfőkút 1975. VIII. 26 (1—2 + 1 tollal a csőrében); Mátraszentimre környékén főleg a „Három falu temploma” körül 1975. X. 25. (10—15); X. 29. (szól); a faluban XI. 1. (2).
60. Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) — Parád 1954. VII. 5. (1); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (1); Mátraszentimre 1975. X. 21. (1).
61. Zöldike (*Carduelis chloris*) — Parád 1954. VII. 4—7. (6—7); VII. 8. (fam.); Mátraszentimre 1975. X. 20. (15—16 + 4—5); X. 21—30. (5—6, némely napokon csak 1); „Három falu temploma” 1975. X. 25. (3).
62. Tengelic (*Carduelis carduelis*) — Parád 1954. VII. 3—6. (3—4); Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2—3); Mátraszentimre 1975. X. 19.—XI. 1. (a faluban és a bokros réteken egyesével vagy kisebb csapatokban, max. 5—6); Mátrafüred 1975. X. 19. (4—5); Fallóskút, erdei út 1975. X. 27. (2 x 1 + 7); Ágasvár 1975. X. 28. (1—2).
63. Csíz (*Carduelis spinus*) — Mátraszentimre 1975. X. 26—27. (szól); Csörgő-patak völgye 1975. X. 23. (3); X. 31. (szól); Galyatető 1975. X. 24. (1). Mátraszentlászló 1975. X. 25. (szól); Bagolyirtás 1975. X. 26. (1); Fallóskút 1975. X. 27. (8—10 + 10—15); X. 30. (szól); Mátraszentistván 1975. X. 28. (1—2).
64. Kenderike (*Carduelis cannabina*) — Parád 1954. VII. 4—7. (8—9 is); Mátraszentlászló 1975. X. 25. (1—2).
65. Csicsörke (*Serinus serinus*) — Parád 1954. VII. 4—7. (2 x 1 + 2).
66. Süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) — Mátraszentimre 1975. X. 20.—XI. 1. (erős mozgás, mindenfelé hallani a hangját, a Gombás-réten X. 25-én 5—6 ♂ + 10); Som-tető 1975. X. 23. (5—6); a Csillagvizsgáló alatt 1975. X. 24. (1—2); X. 25. (♂♀); a Galyatető felé vezető turista útnál 1975. X. 24. (3 x szól + 3); „Három falu temploma” 1975. X. 25. (2 x szól); Bagolyirtás 1975. X. 27. (3 x szól); Fallóskút 1975. X. 27. (2 x 5—6 + 3 x szól); X. 30. (2 x szól); Csörgő-patak völgye 1975. X. 28. (5—6 + 2—3 + szól); Ágasvár 1975. X. 28. (♂ + szól); Mátraszentistván—Kiskő 1975. X. 28. (szól + 2 x 1—2).
67. Keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*) — Parád 1954. VII. 7. (szól).
68. Erdei pinty (*Fringilla coelebs*) — Parád 1954. VII. 5—7. (5 x 1); Mátraszentimre 1975. X. 21. (6); X. 22. (2 + ♂♀); X. 29. (2 x 1); a Galyatető felé vezető úton 1975. X. 24. (5—6 + 3—4).

69. Fenyőpinty (*Fringilla montifringilla*) — Mátraszentimre 1975. X. 21. (2); X. 22. (szól); X. 23. (20—25); a Csillagvizsgáló alatt 1975. X. 24. (4—5); a Galyatető felé vezető úton 1975. X. 24. (szól + 3—4).
70. Citromsármány (*Emberiza citrinella*) — Síkfőkút 1975. VIII. 26. (2 x 1); Mátraszentimre a környező bokros rétekekkel 1975. X. 19—31. (2—3); Fallókút 1975. X. 27. (2); X. 30. (1).

* * *

A már idézett cikkemben és e mostani írásomban a Mátra- és a Bükk-hegység területéről összesen 96 madárfajt ismertettem. Ebből a Mátrában összesen 77 fajt, a Bükkben pedig összesen 61 fajt találtam meg.

Erkezett: 1976. X. 6.

KEVE, András
Természettudományi Múzeum
H—1088 Budapest
Baross u. 13.